

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
КАФЕДРА ІСТОРІЇ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ ТА СЕРЕДНІХ ВІКІВ

LIBRA

**ЗБІРКА НАУКОВИХ ПРАЦЬ
КАФЕДРИ ІСТОРІЇ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ
ТА СЕРЕДНІХ ВІКІВ**

Випуск IV

ОДЕСА
ОНУ
2017

УДК 94(100)“-04/17”(08)

L53

Рекомендовано до друку Вченою радою
історичного факультету
ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 1 від 12 вересня 2017 р.

Рецензенти:

С. Б. Сорочан – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії стародавнього світу та середніх віків Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

В. М. Хмарський – доктор історичних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Науковий редактор

І. В. Немченко

Технічний редактор

О. М. Луговий

L53 **Libra** : збірка наукових праць кафедри історії стародавнього світу та середніх віків / під ред. І. В. Немченко. – Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2017. – 190 с.
ISBN 978-617-689-235-9

Четвертий випуск збірки «Libra» вміщує результати наукових розшукув, проведених в межах наукової теми кафедри історії стародавнього світу та середніх віків Одеського національного університету імені І. І. Мечникова «Дослідження інтелектуальної історії Європи (від античності до раннього модерного часу)» (№ держреєстрації – 0113U002694). В ньому представлено статті, присвячені різноманітним аспектам інтелектуальної історії Європи, починаючи від доби античності та завершуючи XVII ст.

УДК 94(100)“-04/17”(08)

ISBN 978-617-689-235-9

© Кафедра історії стародавнього світу
та середніх віків ОНУ імені І. І. Мечникова

**П. О. Карышковский –
поэт милостью божьей**

Господь щедро наделяет людей различными талантами, но вот поэтическим даром он награждает далеко не каждого и зваться поэтами милостью Божьей могут лишь избранные. «Не всякий – даже хороший стихотворец может называться поэтом, – писал В. К. Кюхельбекер, – напротив, всякий муж, необыкновенный, с сильными страстями, пролагающий себе свой собственный путь в мире, – есть уже поэт». Эти проникновенные и мудрые слова я с полным правом могу сейчас отнести к Петру Осиповичу Карышковскому.

Он был действительно необыкновенным и одаренным и в науке, и в жизни человеком, «человеком с сильными страстями», который неутомимо и честно прокладывал свой собственный духовный и жизненный путь в мире, мучительно отыскивая ответы на жгучие вопросы, которые ставил себе сам: «Как жизнь прожить? В чем ее смысл? Что есть Человек? Что есть Истина?». Такие извечные категории бытия могли по-настоящему волновать только воображение поэта. Да Петр Осипович и был поэтом милостью Божьей.

Во-первых, потому, что он никогда не темнил, говорил то, что думает и чувствует, а искренность, как известно, служит первым неперенным условием истинного вдохновения. Он был поэтом, во-вторых, потому что обладал даром редкого человеколюбия и всю жизнь, будучи скромным и требовательным к себе, он был щедр и бескорыстен к людям, предпочитая более помогать другим, чем работать на себя. В-третьих, он был поэтом, потому что все его научные труды пронизаны поэзией глубокого научного познания, а взаимоотношения с коллегами, студентами, молодой научной порослью и т.д. были окрашены поэзией величия человеческой души.

В-четвертых, он был истинным поэтом еще и потому, что выше всего ценил и искал в жизни и в людях искренность, светлые краски, теплые тона, чистоту и задушевность слов, мыслей и дел. В-пятых, как всякий истинный поэт он был изгоем, хрупко беззащитным перед толпой клеветников и мелких завистников, тратя свои бесценные земные дни на борьбу со всякой мерзостью и серостью.

Наконец, в-шестых, он действительно любил и почитал поэзию и сам был настоящим поэтом, сжигая себя по ночам в редких и чистых порывах беспощадного творческого огня. Свои стихи, однако, в силу глубокой внутренней культуры и природной скромности, П. О. Карышковский никогда не публиковал, хотя друзья, время от времени, и предлагали ему их напечатать. Жаль, что это не удалось раньше, но как хорошо, что поднятые из черновиков, они, благодаря Алле Ивановне Карышковской, явлены свету сейчас в виде отдельной полновесной книги¹. Пусть же эта простая и откровенная книга приоткроет теперь перед нами всю глубину бесхитростной, чистой и глубокой исповеди бессмертной души Петра Осиповича, с тем, чтобы мы смогли лучше понять – Кто же в конце концов шел бок о бок с нами по крутым жизненным тропам и был нашим великим и мудрым Проводником и Учителем.

Рукописи, как известно, не горят, да и авторы их тоже не исчезают бесследно. Мысль поэта продолжает биться энергичными сердечными импульсами в каждой оставленной им строке, в каждом дошедшем до нас его слове. Не составляет исключения и книга стихотворений П. О. Карышковского. Здесь, на пространстве двухсот страниц, из живых клеток мысли и чувства рождается и живет прекрасный и радостный мир, в котором светит ясное солнце вдохновенного творчества П. О. Писал же он, по его собственному выражению – «не узорами рифменных вычур», а «кровью сердца»:

¹ Карышковский П. Стихотворения. – Одесса: Апрель, 2013. – 224 с.

Когда я оглушен, испуган и измучен
Крикливой суетой чужих разлук и встреч,
Я ухожу в себя, как в скит в лесу дремучем,
Пропавший соснами и бледным воском свеч...

И мнится мне тогда, что я – последний схимник,
Что вечный мой удел – лампада да кивот;
Что суждено слагать ненужные стихи мне
Для тишины, для звезд, для никого...

Он, в действительности, и был таким последним схимником – в жизни, в науке, в поэзии, наложившим на себя святыя и строжайшие правила схимы – веру, честность, чистоту души, единство помыслов и дел. В силу действия этой схимы, из-за высокой требовательности к себе, поэт определил свои стихи как «ненужные» и «для никого». Эта его позиция вполне соответствовала известному тезису о том, что «поэт действует по вдохновению и столь же мало гордится своею жизнью, как своими творениями». Однако время, к счастью, вынесло другое решение – теперь стихи Петра Осиповича Карышковского – Поэта милостью Божьей нужны и даже очень нужны. Ему. Нам. Всем.

Перелік скорочень

ВВ – Византийский временник

ДАОО – Державний архів Одеської області

ЗРВИ – Зборник радова Византолошког института

CLM 28800 – Codex Latinus Monacensis 28800 (Bayerische Staatsbibliothek, München).

CLP 7239 – Codex Latinus 7239 (Bibliothèque Nationale, Paris).

CQ – The Classical Quarterly

DOP – Dumbarton Oaks Papers

MPG – Patrologiae Cursus Completus. Series Graeca / Ed. J.-P. Migne.

TM – Travaux et Mémoires du Centre de Recherche d'Histoire et Civilisation Byzantines

ЗМІСТ

Від редактора	3
Буйских С. Б. П. О. Карышковский – поэт милостью божьей	5
Волканов С. І. Образ Нікія у висвітленні Фукідіда	8
Стебеляк О. В. Філон Александрійський як історик (на матеріалі трактату «Життя Мойсея»)	19
Водько В. І. Інтерпретація поглядів Феодора Мопсуестійського в листі ієрархів вірменської церкви до Прокла, патріарха Константинопольського	33
Луговий О. М. Межі «Духовної сім'ї» та «деспотії» василевса ромеїв за матеріалами трактату «Про церемонії Двору»	42
Чепіженко В. В. Річард II в біблійних образах: спроба розвідки з політичного гебраїзму	94
Ціватий В. Г. Національні особливості інтелектуальної історії Франції доби класичного Середньовіччя: політико-дипломатичний та інституціональний контексти	106
Красножон А. В. Монкастро на мапі з Codex Latinus Parisinus 7239	118
Немченко І. В. Політичні концепції Томаса Гоббса під кутом зору феміністських дослідниць	134
Тоцький П. М. Ідея національної державності в політичних концепціях Рішельє та Б. Хмельницького	144
Майборода П. А. Ad memogram. Бібліографія А. Г. Готалова-Готліба (1866–1960) (до 150-річчя від народження)	154
Abstracts	184
Перелік скорочень	187

Інформація про авторів

Буйских Сергій Борисович, к.і.н., археолог-антикознавець,
поет;

Волканов Сергій Іванович, аспірант кафедри історії
стародавнього світу та середніх віків;

Стебеляк Ольга Василівна, магістрантка кафедри історії
стародавнього світу та середніх віків;

Водько Владислав Ігоревич, аспірант кафедри історії
стародавнього світу та середніх віків;

Луговий Олег Михайлович, к.і.н., доцент кафедри історії
стародавнього світу та середніх віків;

Чепіженко Вадим Віталійович, аспірант та викладач кафедри
історії стародавнього світу та середніх віків;

Цватий Вячеслав Григорович, к.і.н., доцент, Заслужений
працівник освіти України, Інститут весвітньої історії НАН
України;

Красножон Андрій Васильович, к.і.н., доцент, завідувач
кафедри історії України Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, доцент
кафедри історії стародавнього світу та середніх віків Одеського
національного університету імені І. І. Мечникова у
2016-2017 н.р.;

Нємченко Ірина Вікторівна, к.і.н., доцент, завідувач кафедри
історії стародавнього світу та середніх віків;

Тоцький Павло Микитович, старший викладач кафедри історії
стародавнього світу та середніх віків;

Майборода Павло Андрійович, викладач кафедри історії
стародавнього світу та середніх віків у 2013-2016 роках.